

Ilmastonmuutos pakottaa ihmiskunnan maapallon pelastustalkoisiin

Pääkaupunkiseudun
Kierrätyskeskus Oy
Tel./Fax +358 (0)9 310 88 710
Lönnrotinkatu 45
00180 Helsinki, Finland
www.uusi-elama.info

Ilmastonmuutos on laajentanut ihmiskunnan tajunnan kuluneen vuoden aikana. Ilmastonmuutoksen tiedetään kiihdyttävän eläin- ja kasvilajien kuolemista sukupuuttoon. Tällä menolla jopa kolmasosa maailman lajeista voi olla tuomittu kuolemaan sukupuuttoon vuoteen 2050 mennessä. Maapallo on vaarassa muuttua tunnistamattomaksi. Lajien kuoleminen aiheuttaa suuria muutoksia. Greenpeacen ilmastokampanjavastaava **Kaisa Kososen** mielestä maapallon pelastamistyössä tieto on valttia. Jokaisella meistä on mahdollisuus vaikuttaa siihen, että asiat lähtevät parempaan suuntaan. ”Kuluttajien pitää saada tietoa ostamiensa tuotteiden ympäristövaikutuksista. Kuluttajat, jotka ovat kiinnostuneita lastensa tulevaisuudesta, haluavat vaikuttaa ilmastonmuutoksen torjuntaan.” Kosonen patistaakin ihmisiä aktiivisuuteen. ”Kannattaa ottaa toistuvasti yhteyttä poliitikoihin ja vaatia päätöksiä, joilla vain ympäristöä vähemmän tuhoavia tuotteita pääsisi myyntiin.”

Greenpeace on ryhtynyt jäljittämään esimerkiksi laitonta kalastusta ja niiden markkinointiketjuja. ”Meilläkin saattaa olla kaupoissa myytävänä laittomasti ja ryöstökalastettuja kaloja, joita ihmiset ostavat tiedon puutteessa. Jos alkuperä olisi tiedossa, vastuullinen kuluttaja jättäisi tuotteen ostamatta.” Kososen mielestä pitäisi luoda standardeja, jotka kieltäisivät tiettyjen tuotteiden valmistamisen ja maahan tuonnin ympäristö- tai eettisistä syistä. Hänen mielestään olisi hyvä saada esimerkiksi rajatullit Kioton pöytäkirjan ulkopuolella olevissa maissa valmistetuille tuotteille, jotka saavat nyt ansiotonta kilpailuetua jäämällä päästörajoitusten ulkopuolelle. ”Väitetään, että tämä sotisi vapaan kilpailun periaatteita vastaan, mutta käytännössähän kyse olisi nimenomaan kilpailua vääristävän markkinahäiriön poistamisesta.” Kosonen kertoo hyvän esimerkin Australiasta, missä hehkulamppujen myynti aiotaan kieltää liian korkean energiankulutuksen vuoksi. Euroopan unionin maiden pitäisi hänen mielestään tehdä vastaavanlaisia päätöksiä.

”Valittaminen merkitsee vastuun väistämistä.”

Tom Hodgkinsonin, Vapauden ylistys

Suomen kansalaisen ekologinen jalanjälki on kolmanneksi suurin maailmassa. Vain Yhdysvallat ja Yhdistyneet Arabiemiraatit menevät Suomen edelle, kun mitataan ekologista jalanjälkeä asukasta kohden. Kosonen ihmettelee tätä. ”Suomessa on hyvin koulutettua väkeä. Meillä on korkeaa, hyvää teknologiaa käytössä. Jos meillä ei ole varaa elää kohtuullisemmalla luonnonvarojen käytöllä, kenellä sitten on”, hän puuskahtaa. Kosonen on huomannut, että ilmastonmuutos on ensimmäinen asia, joka pakottaa ihmiskunnan tekemään muutoksia valinnoissaan ja elämäntavassaan. Ilmastonmuutoksen torjuminen edellyttää Kososen mielestä paitsi teknologisia myös elintapojen muutoksia, sillä pelkkä teknologia ei asiaa ratkaise. ”Muutokset ulottuvat yllättäviinkin asioihin, kuten ruokapöytiimme. Hiljattain australialaistutkimus osoitti, että rikkaiden maiden asukkaiden tulisi vähentää lihansyöntinsä 90 grammaan päivässä, jotta

ilmaston lämpenemistä voidaan hillitä. Nykyisin rikkaiden maiden asukkaat syövät päivittäin 200 – 250 grammaa lihaa. Köyhien maiden asukkaiden lihankulutus on noin kymmenesosa rikkaiden maiden asukkaisiin nähden.” Kosonen muistuttaa, että ihantuotannon osuus on noin 80 prosenttia maatalouden kasvihuonekaasupäästöistä, ja maa- ja metsätalouden päästöt taas ovat lähes teollisuuden tasoiset ja suuremmat kuin liikenteen päästöt.

”Ilmastonmuutos ei noudata valtioiden, kuntien tai edes kotien rajoja, vaan vaikutukset ulottuvat jokaisen maailmassa elävän elämään – joko suoraan tai epäsuoremmin. Tietenkin köyhimmät maat, jotka ovat haavoittuvaisempia ruuantuotannon ja vedensaannin vaihteluille sekä äärimmäisille sääilmiöille, kärsivät ilmastomuutoksesta eniten.”

”Jos haluat vapaaksi työn, kuluttamisen ja velkaantumisen noidankehästä, yksinkertaisesti lopeta kuluttaminen ja aloita luominen.”

”Kuluttamisen aikakausi tarjoaa monia mukavuuksia mutta harvoja vapauksia.”

Tom Hodgkinsonin, Vapauden ylistys

Helsingin yliopiston ekologian tutkija ja maailman arvostetuimpien tiedeseurojen jäsen akatemiaprofessori **Ilkka Hanski** näkee ihmiskunnan koon ja kulutuksen jatkuvan kasvun johtavan uusiutumattomien ja uusiutuvien luonnonvarojen käytön kasvuun. ”Edelliset tietysti jossain vaiheessa loppuvat. Esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden niukkuus tulee jo lähitulevaisuudessa johtamaan arvaamattomiin seurauksiin.”

Uusiutuvien luonnonvarojen, kuten esimerkiksi valtamerten kalakantojen tai tropiikin metsävarojen kestävä kulutus on Hanskin mukaan vaarassa tuhoata näiden luonnonvarojen uusiutumiskyvyn. ”On lähes tarpeetonta yrittää eritellä, mikä uhkakuva on lopulta kaikkein suurin, osinhan nämä kaikki liittyvät toinen toisiinsa. Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden romahdusmainen väheneminen ovat keskeisiä biologisia uhkakuvia, nälänhädät johtavat pakolaisuuteen ja aseellisiin konflikteihin.”

Hanskin mukaan on myös pelättävissä, että suurvallat pyrkivät hallitsemaan niukaksi käyviä luonnonvaroja aseellisin keinoin. ”Elämäntavan vaikutusten tarkkailu voi olla vaikeaa, mutta jokainen voi tarkkailla omia elämäntapojaan ja pyrkiä yksinkertaisesti vähentämään kulutusta ja suuntaamaan kulutusta luonnonvaroja säästävään suuntaan. Viime aikoinahan monet ovat heränneet keksimään keinoja oman sähkönkulutuksen vähentämiseksi. Oman auton käyttöä on helppo tarkkailla - voisihan ottaa haasteeksi vähentää vuodessa ajettua matkaa vaikkapa 10 tai 20 prosentilla.”

Kansalaiset valmiimpia kuin poliitikot

Hanski itse kantaa huolta myös luonnon monimuotoisuudesta. ”Monet voisivat ottaa tämän huomioon esimerkiksi kotipihan hoidossa ja jättää osan pihasta niityksi tai kedoksi sen sijaan, että ajetaan kaikki matalaksi nurmikoksi. Ne meistä, joilla on omistuksessaan pieni metsäpalsta, voivat miettiä sen käyttöä ja erityisesti luopua avohakkuista.”

Yksityinen ihminen voi Hanskin mielestä toki osallistua kansalaistoimintaan ja lahjoittaa rahaa esimerkiksi sellaiseen kehitystyöhön, jonka oleellinen sisältö on kestävä kehitys. ”Meidän tulisi myös painostaa poliitikkoja toimimaan tähän suuntaan. Minusta tuntuu, että kansalaisilla on jo enemmän valmiuksia kuin poliitikoilla ajatella ja toimia monien globaalien kysymysten puolesta.” Hanskin mielestä on sinänsä hyvä, että ilmastonmuutos on noussut viime vuoden aikana voimakkaasti esille. Tosin nyt tarvittaisiin hänen mielestään myös oikeansuuntaisia tekoja, ei vain puheita. ”Kaikista yhteiskunnallisista ongelmista pitää kantaa huolta, mutta kyllä itse näen suurimmaksi huolenaiheeksi tämän jatkuvaa taloudellista kasvua korostavan ajattelun ja politiikan, ja globalisaation myötä täysin hallitsemattomaksi paisuneen kilpailun.”

Vaarana on Hanskin mielestä, että tätä menoa yritykset ja kansakunnat kilpailevat toisensa kuoliaaksi - ja ympäristön kustannuksella.

Älä ajattele ”mitä minä haluan” vaan ”mitä ilman voin olla”.

Tom Hodkinsonin, Vapauden ylistys

Ympäristöministeriön ylitarkastaja **Taina Nikula** toteaa ilmastonmuutoksen olevan tähän asti kouriintuntuvin ilmiö, joka vaikuttaa jo ihmisten elämään. ”Mikään muu ympäristöilmiö ei ole ehkä niin selkeästi näkynyt arkipäivässä.”

Nikulan mielestä ihmiskunnan havahdutti viimeistään viime syksynä ilmestynyt Sternin raportti, joka esitti ilmastonmuutoksen tuomat vaikutukset dollareina ja euroina. ”Se havahdutti ja avasi poliittisten päättäjien ja taloustieteilijöiden silmät.”

Ihminen näkee jokapäiväisessä elämässään ilmastonmuutoksen vaikutukset Nikulan mukaan ennen kaikkea säätilan ääreisilmiöinä. ”On kuivaa, rankkasateita, myrskyjä, tulvia ja kuumuutta. Säätilojen muutokset saattavat olla aika dramaattisia.”

Ihmisten on torjuttava ilmastonmuutosta ja ikävä kyllä samalla alettava sopeutua siihen. Muun muassa yhdyskuntasuunnittelussa on otettava huomioon tulvat. On mietittävä tarkkaan, mihin voi rakentaa asuntoja. Rakennusten tulvasuojauksesta on huolehdittava. Ympäristöministeriössä onkin Nikulan mukaan juuri valmisteilla mietintö siitä, miten ilmastonmuutokseen voidaan sopeutua.

Muutoksen hidastamiseksi tarvitaan Nikulan mielestä isoja muutoksia liikkumisessa, rakentamisessa sekä tuotantoprosessien energia- ja materiaalitehokkuuden parantamisessa. Lisäksi tarvitaan muutoksia elämäntavoissa, jotta EU:n tavoitteleva 20-30 prosentin vähenemä kasvihuonekaasupäästöissä saadaan aikaan.

Kuormituslaskureita on tarjolla paljon

Jokainen kansalainen voi mitata omaa ympäristövaikutustaan erilaisilla laskureilla, joita muun muassa Motiva, Suomen ympäristökeskus SYKE ja WWF tarjoavat kotisivuillaan. Samoista lähteistä löytyy tietoa, miten kannattaa muuttaa omia tapojaan vähemmän ympäristöä kuormittaviksi. Nikulan mielestä tietoa on paljon tarjolla, mutta tietoa hakevat

yleensä vain ne, jotka ovat jo asioista kiinnostuneita ja ehkä tehneetkin oman kulutuksensa muuttamiseksi jo paljon.

Kulutuksen vähentämistä voitaisiin ohjata Nikulan mielestä verotusta kehittämällä ekologiset seikat huomioon ottavaan suuntaan. ”Verotuksen suunnittelun pitäisi olla pitkäjänteistä, poukkoileva verosuunnittelu ei ole ympäristön tai veronmaksajien, mutta ei myöskään yritysten etujen mukaista.”

Yksi tulevaisuuden vaihtoehto voisi Nikulan mukaan olla henkilökohtainen päästökauppa teollisuuden malliin. ”Ne meistä, jotka käyttäisivät enemmän energiaa - isoja autoja ja lomamatkoja ulkomaille - joutuisivat ostamaan enemmän päästöoikeuksia samalla, kun vähemmän kuluttavat - autottomat tai aurinkovoimaa käyttävät - voisivat myydä omia päästöoikeuksiaan. Englannissa eräänlaista luottokortin tapaista on jo hahmoteltu, ja Suomessakin tällaisen järjestelmän mahdollisuuksia tutkivat parhaillaan Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT ja Suomen ympäristökeskus SYKE. Päästökauppa tai ympäristön kannalta ohjaava verotus on tapa antaa hinta erilaisille valinnoille ja motivoida vähentämään ympäristön kuormitusta.

Ihmiskunta kuluttaa luonnonvaroja joka vuosi entistä enemmän. Tilannetta seurataan niin sanotun ylilyöntipäivän avulla. Se on päivä vuodessa, jolloin luonnonvaroja on kulutettu kyseiselle vuodelle varattu määrä. Viime vuonna päivä oli 9.10.2006.

Nikulan mukaan luonnonvarojen ehtyminen ja globaalisti epäoikeudenmukainen jakautuminen on herättänyt huolta kansainvälisesti ja on alettu suunnitella kansainvälistä luonnonvarapaneelia, josta toivotaan tulevan yhtä vaikutusvaltainen kuin mitä kansainvälinen ilmastopaneeli on.

Teksti: Tuija Käyhkö

Tässä hyödyllisiä linkkejä, joiden avulla voi seurata ympäristövaikutuksia.

Ylilyöntipäivä

http://www.footprintnetwork.org/gfn_sub.php?content=overshoot

Kompensaatio (lentomatkojen yms. kompensaatio)

1. <http://atmosfair.com>
2. <http://www.carbonneutral.com/>

Kulutus

1. Eettisen kuluttamisen wikipedia, jossa vaihdetaan tietoa tuotteiden eettisyydestä. Linkki <http://www.eettinenkuluttaja.net/>
2. Blogoja löytyy mm. seuraavista linkeistä <http://kulutusjuhla.com/?p=358>.
3. Lisäksi linkistä <http://www.blogilista.fi/hakemisto/kuluttaminen> löytyy 15 erilaista kuluttamisen blogia - laidasta laitaan.

Laskurit

1. Ilmastolaskurin avulla voi arvioida, mikä vaikutus energiankäytöllämme ja muulla toiminnallamme on hiilidioksidipäästöihin. Linkki on <http://www.ilmastolaskuri.fi/>
2. Mittatikkua -linkki löytyy osoitteesta <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=197443&lan=FI>.